

KALAJOEN VESIENHOITORYHMÄN KOKOUS

Paikka: Reisjärven kunnantalon valtuustosal

Aika: ke 4.5.2022 klo 9-11:30

Läsnä: Nita Tuomi (sihteeri, Ylivieskan kaupunki), Tapio Koistinaho (puheenjohtaja, Ylivieskan kaupunki), Milla Saarinen (PPKY Selänne), Ossi Laakso (Alavieskan kunta), Kuisma Martiskainen (Reisjärven kunta), Vilma Sauros (Ylivieskan kaupunki), Jari Vuori (Reisjärven kunta), Pekka Kuisma (Kuusaan osakaskunta), Kari Kestikievari (Haapajärven kaupunki), Eero Hakala (ProAgria Keski-Pohjanmaa, saapui klo 10:13 kohdassa 3.6)

Etänä: Heidi Mäki-Leppilampi (Kalajoen kaupunki), Elina Hannula (Jukaturve Oy), Reijo Peltokorpi (Sievin kunta), Katja Polojärvi (Ylivieskan kaupunki), Kimmo Aronsuu (POPELY, poistui kohdan 3 jälkeen klo 10:20), Riku Eskelinen (POPELY, poistui kohdan 2 jälkeen klo 9:30), Päiviö Karttunen (Haapajärven osakaskunta), Jukka Saukko (Vestia Oy)

Asialista:

1. Kokouksen avaaminen

1.1. Puheenjohtaja Koistinaho avasi kokouksen ajassa 9:05. Käytiin samalla esittelykierros, jossa kaikki osallistujat kertoivat nimensä ja edustamansa tahon.

2. ELY-keskuksen tulvakatsaus

2.1. Riku Eskelinen esitteli: Kevään alkaessa lunta oli paljon, osin jopa poikkeuksellisen paljon. Lunta on paljon sulanut jo nyt, mutta vesistön latvaosilla on edelleen 40-60 ml vettä lumessa. Kalajoen alueen ensimmäinen tulvahuippu on mennyt jo, ja nyt ollaan uudessa nousussa, koska sää on lämpenemässä. Sateiden määrästä riippuu, että kuinka iso toisesta tulvasta tulee. Maltillisimman ennusteen mukaan tulvahuippu on selvästi ensimmäistä pienempi, mutta mikäli sateita tulee, voi huippu olla ensimmäistäkin suurempi. Tällä hetkellä varmoja sateita ei ole näkyvissä, mutta mahdollisia kylläkin. Lähtövirtaamat ovat melko kovia säännöstelyä ajatellen. Reis- ja Vuohajärvellä juoksetetaan noin 16 kuutiota sekunnissa tällä hetkellä, mikä aiheuttaa tulvimisen Kalajan pelloilla. Vettä juoksetetaan nyt, jotta järvissä olisi tilaa tulevalle tulvalle, eikä suuria juoksetuksia tarvitsisi tehdä toukokuussa enää.

2.2. Puheenjohtaja Koistinaho kysyi, ovatko esitellyt satelliittikuvat avoimesti saatavilla. Eskelisen mukaan ovat.

2.3. Jokia on tulvakartoitettu ELY-keskuksen puolesta, ja niiden perusteella tehdyt tulvakartat ovat tulossa avoimeen palveluun nettiin. Reijo Peltokorpi totesi tulvakarttojen nettiin saamisen olevan erittäin tarpeellinen myös kuntien ympäristömääräyksiensä kannalta, jotta erityiset tulva-alueet voidaan huomioida niissä. Ossi Laakso kysyi, onko olemassa aineistoa, josta näkyisi miten laajalle vesi leviää eri veden korkeuksilla. Eskelinen vastasi, ettei korkeuden perusteella suoraan ole nähtävillä karttamateriaalia, mutta tulvien harvinaisuuden suhteen pystyy valitsemaan erilaisia malleja

3. Vahvistettu vesien- ja merenhoidon suunnitelma (POPELY)

- 3.1. Kimmo Aronsuu esitteli: On ollut vuodesta 1990 Kalajoella viranomaisena eri tahoilla. Painotetaan esittely vesienhoidon suunnitelmaan. Uusi vesienhoidon suunnitelma on valtioneuvoston joulukuussa 2021 hyväksymä. Suomessa on 7 vesienhoitoaluetta, joista Oulujoen-lijoen vesienhoitoalueeseen kuuluu Kalajoki. Vesienhoitosuunnitelmassa on kaksi osaa, niistä ensimmäinen on varsinainen suunnitelma. On yleisellä tasolla, eikä pureudu vesistökohtaisiin ongelmiin. Toinen osa kertoo yksityiskohtaisemmin menetelmät ja periaatteet. Ensimmäisessä osassa tarkastellaan vesimuodostumien tilaa (tavoitteena hyvä tila), ja yli 80 % koko vesienhoitoalueen vesimuodostumista on saavuttanut halutun tilan. Kalajoen vesienhoitoalueelta vastaava luku on 44 %. Koko Kimmo Aronsuun diaesitys lähetetään kaikille osallistujille sähköpostilla (liite 1).
- 3.2. Puheenjohtaja Koistinaho kysyi maatalouden toimenpiteiden toteutuspuolen tuista. Aronsuu vastasi kipsihankkeessa tehdyn tutkimuksen, jossa toimenpiteet ovat olleen maanomistajille ilmaisia, mutta hän ei osannut sanoa tuista jatkossa
- 3.3. Puheenjohtaja Koistinaho kysyi myös lyhytaikaissäännöstelyn toimenpiteistä. Erityisesti kalankulun mahdollistamisesta patojen ohi, että onko toimenpiteisiin saatavissa tukea, kun tätä ei ollut listattu merkittäviin toimenpiteisiin suunnitelmassa. Aronsuu vastasi, että menossa on selvitys lyhytaikaissäännöstelyn purkamisesta, sillä säännöstelyyn liittyy paljon vastuu- ja lakisääteisiä asioita, joiden purkamista ja lieventämistä yritetään nyt selvittää. Luonnoksen pitäisi olla melko valmis. Kalateiden ohittamisella ei ole todettu olevan suuresti apua kalojen elinympäristöjen lisäämisessä, koska patoja on paljon ja yhden padon ohittaminen itsessään ei vaikuta paljoa.
- 3.4. Puheenjohtaja Koistinaho tiedusteli Elina Hannulalta turvetuotannon tulevaisuudennäkymistä. Hannula vastasi, että uusia tuotantoalueita ei näillä näkymin olla avaamassa, mutta nykyisten alueiden elinkaari pyritään käyttämään loppuun asti.
- 3.5. Puheenjohtaja Koistinaho tiedusteli, että mitä tavoitevuoden 2027 jälkeen tulee tapahtumaan, jos kaikki vesistöalueet eivät ole vielä vähintään hyvässä tilassa. Aronsuu vastasi, että suunnitelmassa on esitetty toimenpiteet niin, että vuonna 2027 suurimmalle osalle vesimuodostumista voitaisi myöntää vähintään hyvä tila. Osassa muodostumista muutokset tapahtuvat viiveellä, ja tila varsinaisesti paranee vasta määräajan jälkeen, vaikka toimenpiteet olisi tehty ajoissa. Seuraava vesienhoidon kausi alkaa 2028, jolloin jatketaan toimenpiteitä eteenpäin.
- 3.6. Elina Hannula totesi turvetuotannon nykytilasta ja alasajosta, että vesistöjen tila tulee heikkenemään myös turvetuotantoalueiden sulkemisen takia. Alueet ovat olleet hyvin hoidettuja, mutta kun ne suljetaan, ei vesienhoidollisia toimenpiteitä enää tehdä. Tuotantoalue siirtyy maanomistajan käyttöön, kun alue suljetaan, ja maanomistajalla tai seuraavalla maankäyttäjällä ei välttämättä ole ympäristölupaa ja/tai ymmärtämystä happamien maiden käsittelystä. Aronsuu kommentoi olevansa hyvin samalla linjalla asiassa. Jälkihoitotoimenpiteitä vaaditaan lupiin juuri tämän takia, mutta ongelma on jälkihoidon toimenpiteiden jälkeisessä maankäytössä. Hannula totesi myös muiden happamien maiden käytön olevan isompi riski happamoitumiseen, sillä turvetuotanto on tarkasti säädelty ja valvottu ala, mutta paikallisia happamia maita löytyy esimerkiksi peltoaloiltakin, joita ei valvota yhtä tarkasti. Aronsuu kommentoi, että tällä alueella kun on korostunut happamien maiden riski, niin se pitäisi huomioida ja muistaa kaikessa rakentamisessa ja suunnittelussa.

4. Kalajoen yhteistarkkailun tulokset (Jessica Asbackan puolesta Nita Tuomi)
 - 4.1. Sihteeri Nita Tuomi esitteli Eurofins Ahman Jessica Asbackan keräämän esittelyn yhteistarkkailun tuloksista. Diaesitys lähetetään kaikille osallistujille sähköpostilla (liite 2).
5. Meneillään olevat ja tulevat vesienhoitohankkeet alueella (jokainen kunta esittelee omansa)
 - 5.1. Haapajärvi:
 - 5.1.1. Päiviö Karttunen kertoi: Haapajärven osakaskunnalla kolmevuotinen projekti: poistettu vesikasvustoa ja pyydetty vähäarvoista kalaa. Jatkuu vielä kaksi vuotta eteenpäin. Kalustoa on hankittu omaksi, ja sen avulla saadaan tehostettua kasvuston leikkaamista pitkin kesää. Toisena isona hankkeena Vattenfallin kanssa poistettu sahan kohdalta iso patoalue.
 - 5.1.2. Kari Kestikievari kertoi: Haapajärven kaupungilla tulevia hankkeita: Settijoen alaosalla niittoa ja settijoen ja kuusaanjärven välillä tehdään pusikoiden raivausta.
 - 5.1.3. Pekka Kuisma kertoi: Kuusaan osakaskunta tekee Kuusaanjärvellä sekä vesikasvien poistoa että rantakunnostusta. Heillä on usealta vuodelta kertyneitä kalatalousmaksuja, joita hyödynnetään tähän.
 - 5.2. Reisjärven kunnalla kehityshanke käynnissä. Tulossa vesikasvien niittoa useassa järvessä ja kalastuksia. Vesitaloudellisia kunnostuksia tulossa, paikkoja selvitetään. Kalastoinventointi tulossa, jonka perusteella mietitään elinympäristökunnostusta. Kosteikkokartoituksia on tehty Kiljanjärven yläpuolelle, joista valmistunut muutamia. Tarkoituksena saada sekä tehtyä uusia suunnitelmia että valmiita kohteita. Hoitosuunnitelmia tarkoitus tehdä laskeutusaltaille. Vuohtajärvelle ja Reisjärvelle tulossa kalataloudellinen kunnostussuunnitelma. Kiljanjärvelle pohjapatosuunnitelma, ja se on tarkoitus luvittaa ja viedä eteenpäin tänä vuonna. Järvellä on eroosio-ongelmia. Vesikasvien niittojen vaikutuksia seurataan droneilla kuvaten, ja myös pienvesien tilaa tarkkaillaan tulevia hankkeita varten droneilla.
 - 5.3. Ylivieska
 - 5.3.1. Nita Tuomi ja Tapio Koistinaho kertoivat: Pylväsojalla valuma-alue suunnittelu sekä alaosan elinympäristöjen kalataloudellinen kunnostus. Salmelanojalla alkamassa valuma-alue suunnittelu, jossa myös toteutetaan kosteikkoja ja laskeutusaltaita. Nivalan kanssa yhteistyössä alkamassa selvityshanke pengerryspumppaamoiden hyödyntämisestä vesiensuojelussa.
 - 5.4. Alavieska
 - 5.4.1. Ossi Laakso kertoi: Selvitystä Vivunkummun pohjapatoon kalataloudellisesta kunnostuksesta (kalatie). Syksyllä tehdään päätös, että lähdetäänkö kunnostusta toteuttamaan ja millä aikavälillä. Kähävänojan inventointia on mietitty. Rantojen perkkausta.
 - 5.5. Sievi
 - 5.5.1. Reijo Peltokorpi kertoi: Kortejärven itäpuolella kosteikkohanke Riistakeskuksen kanssa. Sekä riistakosteikko, että tulvasuojelukosteikko. Syksyisin tyhjennetään, jotta kevättulvilla täyttyy kokonaan. Riistalle olisi hyötyä, kun vesi on sula heti tulvien alettua, kun pohja on kuiva. Toteutus alkamassa. Lisäksi länsipuolella yksityinen kosteikkohanke, johon liittyy luonnonlaidunta (karjaa laidunnetaan). Petäjäojan alaosalle tarkoitus saada suunnitelma kunnostukseen, keskiosa onkin jo kunnostettu. Tarkoitus palauttaa uoma luonnontilaan. Kuormitusta tällä hetkellä

turvetuotantoalueelta, mutta siellä tuotanto loppumassa turpeen loppumisen takia. Lisäksi puhuttu Sievinmäenjärven kunnostuksesta, mutta siinä ongelmana maanomistajien vastustus vedenpinnan nostoon, mitä kunnostus vaatisi. Ruoppaustakin varmaan edellyttäisi, mutta ruopattavat alueet vielä hakusessa. Kylän puolimmainen Korhosjärvi kaipaisi myös kunnostussuunnittelua. Tukisi virkistyskäyttöä, kyläläiset ovat kiinnostuneita. Pohjavesien suojelusuunnitelma on menossa toukokuussa tekniseen lautakuntaan ja siitä nähtäville.

5.6. Kalajoki

5.6.1. Heidi Mäki-Leppilampi kertoi: Suunnittelussa enemmän meren rannikkoalueiden ongelmien korjaamista. Jakokunnalla suunnitteluhanke hiekkasärkän rantaeroosiosta ja Vihaslahden veden vaihtumiseen liittyvistä ongelmista. Kaupungilla on tulossa käsittelyyn valtuustoaloite, jossa käsitellään meren rannikkoalueiden ja Natura-alueiden ongelmia. Kalajoella on myös pohjavesien suojelusuunnitelma kuulemisvaiheessa.

6. Ajatuksia syksyn rahoitushakuun

6.1. Hakusessa hanke, joka tukisi ryhmän toimintaa. Seurantahanke, jonka avulla voitaisi tarkkailla Kalajoen vesistön tilaa jollain tavalla, ja miksi ei yhdistäisi samalla myös tarvittavia suunnitteluprojekteja myöskin. Reijo Peltokorpi totesi, että Sievi olisi mielellään mukana, jos hanke saadaan.

7. Muut asiat

7.1. Eero Hakala kertoi, että seurantahankkeesta on ollut puhetta myös Metsähallituksen kanssa, ja tarvetta olisi myös esimerkiksi kalaistutusten ja kunnostettujen uomien toimivuudesta, sähkökoekalastuksia, että onko toivottuja kaloja palannut uomaan. Petäjäojaa on ELY-keskuksen puolesta suunniteltu eteenpäin, ja siinä on tulossa jatkoa. Kalataloussuunnitelma tulossa valmiiksi pian, ja se täytyy huomioida tulevaisuudessa.

8. Seuraava kokous

8.1. Syyskuun lopulla, rahoitushaun ajankohtaan nähden. Kokous pidetään Ylivieskassa, päivä sovitaan tarkemmin lähempänä (viimeistään elokuussa).

9. Kokouksen päättäminen

9.1. Puheenjohtaja Koistinaho päätti kokouksen ajassa 11:17